

 metafora



DUŠM, VUŠNÍ

*„Parfém je jako láska:
trocha nikdy nestačí.“*

Estée Lauder

MARTINA SAHLER

Anouk už od dětství sní o vytváření vlastních parfémů. V roce 1950 však obchod s vůněmi ovládá několik mocných rodin a pro nováčky v něm nezbyvá místo. K řemeslu ji tak přivede až náhoda, když se jí v Grasse, starobylém francouzském městečku parfémů, ujme rodina Girardových. Vůně divokých bylin a stále živá vzpomínka Anouk inspiruje k tvorbě nových kompozic. Aniž by si toho byla vědoma, následuje tak cestu Florence Girardové, která začínala jako chudá sběračka levandule a později založila rodinnou dynastii parfumérů. Anouk zažívá lásku i ztrátu, úspěch i neúspěch – ale nikdy se nepřestane držet svých snů.

„Příběh rodiny Girardových, který začíná v roce 1890 a pokračuje až do padesátých let dvacátého století, okouzlí čtenáře už od první stránky.“

– Ruhr Nachrichten





MARTINA SAHLER
DŮM VŮNÍ

MARTINA SAHLER

DŮM VŮNÍ

Přeložila Romana Hájková

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Das Haus der Düfte © 2021 by Pauline Lambert
© by Ullstein Buchverlage GmbH, Berlin. Published in 2021
by Ullstein Taschenbuch Verlag
Translation © Romana Hájková, 2022
Czech edition © Grada Publishing, a. s., 2023

All rights reserved

ISBN 978-80-7625-714-6 (ePub)

ISBN 978-80-7625-713-9 (pdf)

ISBN 978-80-7625-248-6 (print)

1. díl

1946–1952

Anouk

1

Listopad 1946

„Au, *maman*, to bolí!“ Anouk Romillyová se pokusila uvolnit ruku z matčina sevření. Vlak se blížil do stanice Gare du Nord. Stály v chodbičce třetího vagonu mezi ostatními cestujícími, s kufry a taškami mezi nohama. Někdo vrazil Anouk okraj lepenkové krabice do kolen, a když jakýsi muž vytáhl z přihrádky nad jejich hlavami pytel, zavadil jí o klobouk, který jí sklouzl do čela.

Isabell Romillyová sevřela prsty své dcery ještě pevněji. Anouk přitom před několika měsíci oslavila čtrnácté narozeniny. Byla tedy už mladá dáma, která by se určitě dokázala obejít bez mateřské ochrany ve městě, o kterém mnozí tvrdili, že to je nejlepší místo na světě. Paříž.

Bylo tak nedůstojné vplout do nového života ruku v ruce s matkou. Ale ten den se Anouk nedokázala Isabell postavit.

Oknem sledovaly hemžení lidí, elegantní panstvo, řemeslníky v pracovních šatech, žebráky, rodiny s dětmi, zamilované páry, policisty, skupinky mužů tmavé pleti a Afričanky s kojenci v šátcích.

Konečně vlak zastavil. Výpravčí otevřel dveře. Isabell a Anouk se daly do pohybu s ostatními.

„Dej si pozor na kufr a batoh.“ Isabell vyskočila z vlaku. Na chvíli musela Anouk pustit ruku, ale okamžitě se k ní otočila a kontrolovala, jestli bezpečně vystoupila.

Matka s dcerou měly své cennosti – průkazy a peníze – v kožených pouzdrech zavěšených kolem krku přímo na těle. Všechno ostatní, co vlastnily, bylo v jejich zavazadlech. Troje plátěné šaty, dvoje vlněné, lehké letní boty, sponky do vlasů, pásky, kožené tašky s toaletními potřebami a pár knih. Jejich majetek v Normandii se během posledních válečných let neustále zmenšoval. Kdykoli prchaly z nějakého místa bojů na jiné, bezpečnější, musely tam určitou část svých věcí zanechat. Nakonec, ve Flers, prodaly rodinné šperky místnímu obchodníkovi, který jim zaplatil dost na to, aby mohly spálit všechny mosty a společně odcestovat do Paříže. Isabell tady po své tetě Georgette zdědila lékárnu.

Nebylo cesty zpět.

Anouk se rozhlédla. Bylo na světě nějaké ještě větší nádrazí než tohle? Obrovské monstrum ze špinavého skla a železných vzpěr plně hlučného skřípění brzd, chraplavých hlášení a směsice jazyků jako v Babylonu.

Zatímco Anouk zvědavě nasávala okolní dojmy, Isabell se s nahrbenými rameny rozhlížela, jako by na každém rohu cítila nebezpečí. V panice neustále tahala Anouk za ruku.

„Nemusíme spěchat, *maman*. Lékárnu nám nikdo nesebere. A už mě konečně pusť! Nejsem malé dítě!“

„Musím ven.“ Anouk podle matčina dechu vycítila, že bude mít záchvat. Její panické ataky se v posledních letech, a hlavně po smrti manžela, znásobily. Někdy to Anouk chápala, ale často jí matčiny strachy šly na nervy. Jako třeba teď, když v davu lidí nemohly jít rychleji, ale Isabell ji přesto netrpělivě táhla za ruku. Anouk si přála, aby její první setkání s městem, kde tlouklo srdce celého světa, bylo poněkud bezstarostnější.

Obklopil je pach spáleniny. Anouk trochu zvedla nos a pokusila se rozeznat jednotlivé složky. Nafta, kouř, horká ocel a k tomu pot, plíseň, hniloba, vydýchaný vzduch a rozlitá káva.

Pachy se mísily v ovzduší stanice, až ji donutily se zastavit. Obklopily ji, ale nebyly vtíravé. Anouk si je užívala. Chutnaly jako svoboda. Jako dobrodružství a touha.

Anoučina ruka jako by sama od sebe vyklouzla z matčiny. Otočila se a maličko zavětrila, aby ucítila parfém, který ulpěl ve vzduchu.

Byla to dámská vůně? Nebo pánská? V každém případě to byl mimořádný parfém, příběh vyprávěný ve vonných akordech, poezie. Anouk nikdy nic podobného necítila. Rozechvělo to v ní zcela neznámou strunu.

Viděla stylově oblečené ženy ve vypasovaných kabátech a s deštníky, muže v oblecích a kloboucích Mallory. Její pohled klouzal od dvojic přes rodiny až k ženám v exotických róbách, ale ta vůně už byla pryč. Anouk udělala tři kroky zpět, dokud ji znovu neucítila v plné intenzitě. Tělem jí projel příjemně hřejivý pocit. Ten parfém voněl letními nocemi u moře, cestováním po celém světě a věčnou láskou.

Byla to paní v klobouku se širokou krempou...? Nebo matka v kostýmku vedoucí za ruku malého chlapce? Pán v trenčkotu, který si právě uprostřed davu s klidem vyklepával z krabičky gauloisku? Anouk se rozhlédla. Hlavně ji zase neztratit! Ale zdroj té vůně se jí stále nedařilo najít.

„Zbláznila ses, nebo co?“ Isabellin obličej byl křídově bílý. V jejích očích byla hrůza. Napřáhla ruku směrem k dceři, ale v poslední vteřině se ovládla.

„Já... promiň, *maman*.“

Isabell se do ní zavěsila a táhla ji k východu. Anoučin nos byl vždy v pohotovosti, ať už na rozkvetlých loukách, nebo v různých podnicích, kosmetických prodejnách, tržnicích nebo cizích domech. Někdy si přála, aby to dokázala vypnout, třeba když hrozilo, že ji pachy vyvedou z míry. Nebyl žádný kousek ovoce, zeleniny, ani sousto chleba, ke kterému by si před jídlem nepřičichla. Matka se roky marně snažila ji to odnaučit.

Anouk věděla, že každá vůně je pomíjivá, ale tato na Gare du Nord v ní zanechala trvalou stopu. Jako by to byl dárek na uvítanou, který jí připravila Paříž. *Bienvenue*. Tak mu bude říkat, dokud nezjistí, co to bylo.

Na náměstí Napoleona III. mrholilo a na ulicích byly kaluže, kterým se lidé obloukem vyhýbali. Anouk byla ráda, že má lodičky s nízkým podpatkem. V milovaných balerínách by do metra souchou nohou nedošla. A přiléhavé kalhoty jí také přišly praktické. Jen by si přála mít kabát s límcem z umělé kožešiny, jaký nosilo mnoho Pařížanek. Ve svém krátkém vlněném kabátku byla na první pohled holkou z venkova.

„Podívej, tamhle je metro.“ Anouk se ujala vedení a táhla matku za sebou. Netušila sice, jaké metro jezdí do Saint-Germain-des-Prés, ale hodlala to zjistit.

Matčina ruka náhle ztěžkla. Když chtěla Anouk seběhnout po schodech dolů, zastavila se Isabell na odpočívadle. Anouk se k ní otočila a viděla, že se matce chvějí kolena. „Já tam dolů nemůžu. Prostě to nezvládnou.“

Anouk stiskla rty. „Je to nejrychlejší a nejlevnější způsob, jak se dostat do Rue de Seine. Jsem unavená, mám hlad a je mi zima. Chci tam už konečně být.“

Isabell si bezmocně setřela slzy. „Nemůžu.“

Co teď? Taxi nepřicházelo v úvahu. Dokud nevěděly, kdy vydělají nějaké peníze, musely žít ze zásob.

„Pěšky?“ Anouk pohlédla na matku. I přesto, že její tvář nesla známky strachu a zarputilosti, byla Isabell krásná žena. Lehké mrhnutí jí zvlnilo tmavé vlasy, které vykukovaly zpod hedvábného šátku Hermès. Ten šátek byl jediný luxusní předmět v její garderobě.

Isabell přikývla. Ve vlaku si prohlížely mapu Paříže. Anouk věděla, že budou muset jít nejméně hodinu. „Vyndám jen z kufru deštník.“

Krátce nato se vydaly směrem k Rue la Fayette, přešly bulváry, po kterých před dvěma lety projížděly spojenecké tanky a kde Francouzi prolévali slzy radosti při osvobození od nacismu. Paříž byla té největší zkázy ušetřena a zářila téměř nedotčenou krásou.

Anouk zmáhalo množství a hluk troubících aut. Zatuchlý pach tlejících kaštanových listů se tu mísil s výfukovými plyny. Pozo-

rovala tváře Pařížanů a žasla nad fasádami klasicistních budov s maličkými balkony. Na zábradlí některých visely truhlíky s uschlými letními květinami. Vyprávěly o srpnovém vedru, ze kterého v chladném listopadovém mrholení už nezůstalo nic.

Deštník byl pro obě ženy příliš malý, Anouk tedy snášela vlhké kapky a raději chránila matku. Usmála se na ni. Vztek, že musely jít pěšky se všemi zavazadly, pomalu opadal. Tady na ulicích toho mohla tolik vidět, slyšet i cítit, to by v podzemí určitě nezažila.

Isabell úsměv neopětovala. Vypadala jako želva, která by nejraději vtáhla hlavu do krunýře.

Cesta vedla Rue Poissonnière přes Les Halles, městské tržnice a břicho Paříže. Tady se provoz zastavil, auta stála křížem krážem v ulicích. Řidiči na sebe křičeli nadávky a svá slova podtrhávali divokými gesty a troubením klaksonů. Anouk našla cestu přes silnici a ze stánků na trhu k ní zavanula vůně jablek a lilků, exotického ovoce, oliv a sýrů ze syrového mléka. Ale ten mimořádný parfém z Gare du Nord cítila stále. Trpký a zároveň sladký, vanilkový a kořeněný. Jako by se jí ta vůně otiskla do paměti.

Když opustily uličky tržnice, déšť sice ustal, ale nebe nad Paříží bylo stále šedé jako kalné jezero.

Podél Rue de Pont Neuf se dostaly na lipami porostlý břeh Seiny, který rozděloval město na dvě poloviny. Na vodě se pohupovaly pestrobarevné hausbóty.

Míjely módní obchody a parfumerie, jejichž názvy Anouk neuměla ani vyslovit. Neznala jména jako Houbigant, Guerlain, Coco Chanel nebo Christian Dior. O Paříži dosud jen četla. Světoznámé podniky a firmy se nacházely na Rue Royal nebo na Place Vendôme. Vpravo nad řadami obytných domů se tyčil dekorativně navržený obchodní dům La Samaritaine se skleněným průčelím obráceným k řece, další adresa na Anoučině seznamu. V přízemí tam prý jsou stánky výrobců parfémů a lákají zákazníky vzorky vůní a uměleckými flakony.

Těsně před Pont Neuf se Isabell zastavila, opřela se o zeď, položila kufr a přetáhla si popruh tašky přes hlavu. „Nech mě prosím

pár minut odpočinout.“ Nejstarší most ve městě vedl na Île de la Cité s katedrálou Notre-Dame a dál na levý břeh Seiny.

Anouk neochotně odložila zavazadla a přejela si rukou po čele, přičemž si odhrnula krátkou ofinu.

Na patách jí bolestivě tepaly puchýře. Lodičky jí sice chránily nohy proti navlhnutí, ale nebyly určeny na dlouhou túru městem. Zachytila matčin pohled. I když se Isabell usilovně snažila nedat nic najevo, Anouk v něm uviděla strach. „Můžeme jít dál?“ Ukázala na kamenný most, který byl pro její matku téměř nepřekonatelnou překážkou.

Isabell polkla. „Ano, samozřejmě.“

Nebylo to poprvé, co měla Anouk pochybnosti o rozhodnutí opustit Normandii, aby mohly začít nový život v Paříži. A to i přesto, že bažila po všem, co jí metropole mohla nabídnout.

Jednou se matce zmínila, že sní o práci parfumérky.

„Co to je zase za výmysl,“ řekla jí na to Isabell. „Aby ses stala parfumérkou, potřebovala bys peníze, a hlavně, všechny dobré značky jsou v rukou starobylých rodin. Vůně, to je pomíjivá záležitost, nic, co by stálo na pevných základech. Pokud máš zájem míchat esence a experimentovat v laboratoři, pak je pro tebe tím pravým místem naše nová lékárna. Ukážu ti, jak mícháme tymián do sirupu proti kašli a kozlík lékařský do čaje na spaní, *ma petite poupée*.“

Anouk obrátila oči v sloup jako obvykle, když její matka ničemu, ale absolutně ničemu nerozuměla a když ji ještě navíc oslovovala tou nenáviděnou přezdívkou! Ona přece nebyla žádná panenka, kterou by si někdo jiný mohl upravovat a ovládat podle libosti. Byla mladou ženou s velmi jasnými názory a tvrdou hlavou. Na to by její matka neměla nikdy zapomínat.

„Místo studia farmacie bych mohla jít do parfumérské školy. V Paříži je jedna velmi dobrá.“

„Jak bys to chtěla financovat?“ zeptala se Isabell. „To nemůžeš myslet vážně, že bych tě podporovala na takové škole. Myslela jsem, že jsme se dohodly na tom, že se staneš lékárníci a jednoho dne převezmeš obchod, který chceme společně vybudovat.“

Po tomto rozhovoru se Anouk rozhodla, že s matkou o svých plánech do budoucna mluvit nebude.

Věděla, že bez solidního vzdělání by místo v některém z parfumerických domů našla jen těžko. Ale možná by se jí podařilo získat placenou stáž, při které by mohla prokázat svůj talent. Za dva nebo tři roky, kdyby si dál trénovala čich.

Když Isabell vykročila na břeh Seiny, při prvním kroku vydechla, jako by posledních deset minut zadržovala dech. Opřela se o zeď nábřeží, aby popadla dech. Anouk využila příležitosti a vytáhla z batohu mapu města. Informační tabule byly matoucí, vedly do Latinské čtvrti, do Saint-Germain-des-Prés a k rozsáhlému univerzitnímu komplexu Sorbonny... Anouk otáčela mapu a snažila se zorientovat.

Když dorazily k Rue de Seine, obloha se rozjasnila. Kráčely ulicemi, až došly k výloze se zeleným dřevěným rámem. Barva se z něj odlupovala a opadávala ve velkých kusech. Pod markýzou bylo dřívě zlatým písmem napsáno „Lékárna“. Po obou stranách visely lucerny s rozbitým sklem. Jejich oči zabloudily výš, do prvního patra, kde okna podpíraly křivé kůly. A zdálo se, že na střeše nad okapem chybí pár tašek. Na římse balancovala tříbarevná kočka a pozorovala je.

Při představě, že tento zchátralý dům bude jejím novým domovem, pocítila Anouk beznaděj. V blízkém sousedství byl zelinář a své zboží měl vystavené v košíkách na ulici. Z druhé strany ucítily vůni pâtisseries, která jim připomněla, že od časného rána nic nejedly. Na křižovatce bylo bistro se židlemi a stolky na chodníku. Pronikla k nim vůně tabáku a červeného vína a smích lidí v ležérních košilích a kalhotách, zřejmě studentů, kteří tady v okolí, pár set metrů od univerzity, bydleli.

Žádné parfumerie, žádné módní domy, žádná klenotnictví.

Isabell vytáhla z cestovní tašky klíč. Než se dveře otevřely, musela jimi zacloumat. Do nosu je udeřila směsice vůní. Kafr, heřmánek, šalvěj a... prach. Police s láhvemi a sklenicemi byly pokryté pavučinami. Prodejný prostor byl malý, ale při troše představitosti mohl

člověk poznat, čím lékárna kdysi byla. Stoupaly se svými zavazadly po skřípajících schodech do prvního patra. Nahoře byla dobře vybavená kuchyň se sporákem na uhlí, plynovým sporákem, a dokonce i lednicí, ale všechno bylo lepkavé a špinavé. Teta Georgette zřejmě posledních pár týdnů svého života neuklízela.

V obývacím pokoji stála pohovka s výhledem přímo na Rue de Seine. Isabell se na ni posadila a poplácáním na místo vedle sebe naznačila dceři, aby si sedla k ní.

Anouk si nebyla jistá, jestli dlouhá cesta z Rouenu za takový cíl vůbec stála. Na druhou stranu Isabell s každým dalším úderem srdce rozkvétala. Její postoj se zdál pevnější a tváře měla červené.

„Buď odvážná, Anouk.“ Isabell objala dceru kolem ramen. „Toto bude náš domov. Odsud nás nikdo nevyžene.“

Anouk se nedokázala usmát. Dům se jí nelíbil. Zatuchlé koberce a závěsy, plíseň na stropě kuchyně, pach kyselého mléka a ovocné hniloby, který se šířil z kuchyňského stolu a mísil se s pachem bylin a čpavku z lékárny v přízemí. Všechny ty oděry se linuly kolem a vyprávěly o bezútešném životě v domě s lékárnou. Zmizely, teprve když Anouk otevřela okenice.

Zůstala jí jen vůně z Gare du Nord, kterou si odtud bude navždy spojovat s Paříží a se svými přáními. Ta vůně ji posílila a upevnila v ní důvěru, že pokud se bude držet svých tužeb, město jí nakonec bude ležet u nohou. *Bienvenue.*

2

Květen 1952

„Je mi líto, mademoiselle...“ Sekretářka v obchodním oddělení společnosti Guerlain na Avenue des Champs-Élysées si prohlížela formulář žádosti: „Mademoiselle Romillyová, upřednostňujeme absolventy parfumérských škol. Zkušenosti z lékárny vaší matky nestačí. Nemáte předpoklady ani zkušenosti pro to, abyste pro nás pracovala.“ Se zájmem si ji prohlížela od hlavy až k patě. „Jedině pokud byste měla zájem o pozici prodavačky.“

Anouk ale nechtěla stát za pultem, chtěla pracovat u polic plných vonných esencí a míchat z nich nové kompozice. Kdyby tak mohla aspoň jednou připravit svůj vlastní vzorek parfému!

Od té doby, co žila v Paříži, si prohlédla všechny obchody známých parfumérských domů a nechala se okouzlit jejich atmosférou. I když její matka trvala na tom, aby chodila další tři roky na Sorbonnu, kam byla přijata, svého snu se stále pevně držela.

Guerlain byl pro Anouk jednou z nejdůležitějších adres. Společnost existovala už čtyři generace. Otec zakladatel měl svou *Eau de Cologne Impériale*, kterou věnoval císařovně Eugénii ke sňatku s Napoleonem III., což mu vyneslo titul královského dvorního parfuméra. V Galeries Lafayette směla Anouk očichat testovací proužek nasáklý parfémem, stejně jako slavný *Shalimar*. Snažila se rozpoznat jednotlivé komponenty. Jak skvělé by bylo, kdyby mohla

sama vytvářet taková umělecká díla a namíchat vůni, kterou si od příjezdu na Gare du Nord stále pamatovala. Za posledních šest let ji neobjevila v žádné parfumerii. Nechápala, jak je možné, že tak fascinující parfém nebyl nikde k nalezení.

„Jak mám získat zkušenosti, když nedostanu příležitost?“ vybuchla Anouk. Toto nebylo její první odmítnutí. Ptala se už u Houbiganta, Diora, a dokonce i u mademoiselle Chanel. V žádném parfumérském domě neprošla ani přes sekretariát. Jakmile dámy zjistily, o jakou pracovní pozici má zájem, více či méně zdvořile ji vypoklonkovaly ze dveří. Nikdo v luxusním průmyslu nečekal na holku z lékárny bez doporučení a titulů.

Anouk sice počítala s nezdary, ale teď v ní rostlo zoufalství a pocit, že z ní parfumérka nikdy nebude. Měla na sobě matčin hedvábný šátek Hermès. Voněl květinově a svěže, po *Eau de Lubin*, Isabellině oblíbené vůni. Nesměla zapomenout ho před příchodem domů schovat do kapsy a pak ho tajně uložit zpět do matčiny skříňky.

Na tváři sekretářky se rozhostil soucitný výraz. „Zdá se, že máte zajištěnou budoucnost v lékárně své matky. Měla byste si toho vážit.“

„Děkuji za radu,“ odpověděla Anouk našťavaně, než se otočila. Když odcházela z obchodního oddělení přes prodejnu se skleněnými policemi, její podpatky na mramorových dlaždicích rázně klapaly. Viděla se v zrcadlech, která odrážela vystavené flakony, a dokud nebyla venku na promenádě, cítila v zádech pohledy prodavaček a zákazníků.

Byla vyčerpaná, jako by uběhla maraton. Vždy a všude jen odmítání. Doma pod polštářem měla dopis od parfumérského domu Karine a Manon Bonnetových, malé firmy s téměř neznámým sortimentem a hrstkou stálých zákazníků. Majitelky společnosti ji aspoň pozvaly na pohovor. Měla to být její poslední naděje?

Podívala se na hodinky. Krátce před půl třetí. Slíbila matce, že odpoledne pomůže v lékárně. I když jejich zaměstnanec Henri Dubois stál ve svém bílém plášti za pultem, nápor v Rue de Seine byl stěží zvladatelný i ve dvou.